

ABONAMENTUL

Anul an . 24 Cor.

6 luni an . 12 "

3 luni an . 2 "

Num. de Duminecă

Anul an 4 Cor. — Pen-

sion România și America

10 Cor.

Num. de zi pentru Ro-

mânia și strălătatate pe

an 40 franci.

TRIBUNA

 REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Deák Ferenc-utca 20.

 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Manuscripte nu se ina-
 poiază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

„Visoki Sabore“!...

(*) Ne aducem aminte de furtuna ce a izbucnit, ca din senin, când, nainte cu trei luni, un croat a pronunțat cuvintele de mai sus în parlamentul ungar... Leii kossuthiști au sărit în sus turbați: credeam că în două-trei minute deputatul delegat o să se potolenească în — Dunăre. Kossuth, Apponyi și celelalte mărimi 48-iste abia i-au putut îmblânzi. A trebuit vreme până să se potolenească »indignarea patriotică«. Măcar că vorbise atunci un *unionist*, membru al singurului partid »maghiaron« din Croația. Nici acela n'a vorbit însă mai mult decât un minut. După aceea a continuat un-
gurește.

De atunci lucrurile s'au schimbat cu deosebire. Partidul unionist a dispărut de pe terenul vieții politice din Croația. Par'că n'ar fi existat niciodată!

Coaliția maghiară își are și ea partea din meritul dispariției corsarilor cari se asociaseră pentru a exploata Croația... Venind la putere, Kossuth a încheiat pact cu partidele aliate croato-sârbe. El și nu *Polonyi*, are acest merit...

După cum este azi pe deplin lămurit, că autorul rezoluției dela Fiume este Kossuth, tot așa s'a invederat însă și altceva: coaliția maghiară, când a pactat cu croații, pentruca astfel să se poată arăta tare la Viena, își formulase și gânduri rezervate. Abia s'a încălzit adecă puțin în fotolii, coaliția maghiară a venit cu *pragmatica* funcționarilor dela căile ferate din Croația. Li socotise pe tovarășii săi de arme croați drept niște canalii, cari de dragul puterii o să se invoiască la cea mai mare infamie: călcarea în picioare a *dreptului limbei lor*.

Ca un Iupiter, răsări atunci din pământul croat luptătorul energetic *Supilo* și alături de el o pleiadă întreagă de croați zdraveni, decisi a lupta, până în pânzele albe, pentru dreptul limbei croate. Și trei luni de zile nu s'a auzit atunci în dieta ungară decât »*Visoki Sabore*« și »*Gospodar Prezident*«, — iar cei doi vice-prezidenți ai dietei, exasperați că parlamentul ungar a devenit croat, s'au pornit cu ură împotriva croaților. N'a fost apucătură și selbătăcie pe care să n'o aplice în chip pervers față de luptătorii croați, luându-le cuvântul la câte 15 într'o zi, dându-i pe mâna comisiei de strangulare, care i-a oprit dela ședințe și le-a făcut tot felul de neajunsuri.

Se știe sfârșitul: *Supilo* și tovarășii săi nu s'a lăsat înfricat, ci guvernul a fost silit să recurgă la o lovitură parlamentară rușinoasă pentru a scăpa de impasul ca nici într'un an de zile să nu-și poată trece — *pragmatica*.

Pe d'asupra, din răsbunare, a mai dizolvat și dieta croată și-a cocoțat la putere întâiu pe un ramolit ridicol, iar după aceea pe aventurierul Rauch...

Ca orice lucru izvorit din imoralitate, așa și încercările acestea ale lui Kossuth au ieșit pe dos. În loc de 38, câți erau înainte în Saborul dela Zagreb, acum sunt 56 aderenți de ai lui *Supilo* și întăriți cu număr, dar mai ales cu putere morală, delegații croați din prima zi a revenirii lor în dieta din Budapesta, au început — vorba lui *Supilo* — de unde au lăsat-o: cu »*Visoki Sabore*« și »*Gospodar Prezident*!«...

Adevărat, că leii kossuthiști iar au sărit cu — gura, încât credeai că a dat strechea în ei. Dar asta a ținut numai de Joi până apoi... Ieri, Vineri, îi văzurăm cu botul pe labe... Insuși capul leilor, *Ugron* iar după el reprezentantul cel mai autorizat al »nației«, »*méltóságos Justh* au dovedit, cu legea în mână, că *Supilo* — și după el oricare croat are dreptul să vorbească în limba croată. Ba *Justh* a amintit și lucruri pe cari mulți le uitaseră: p'o vreme monitorul dietei aducea vorbirile croate tipărite în limba croată...

S'a mântuit deci, pentru vecie, cu »indignarea patriotică« a leilor. Ei vor trebui să asculte frumosel toate vorbirile croate, iar dacă *Supilo* va cere, va trebui ca »*Budapesti Közlöny*«, foaia oficioasă, să publice în limba croată vorbirile croaților.

Cine va tăgădui că în doi ani de domnie kossuthistă dreptul limbei croate s'a manifestat cu mai multă demnitate și tărie decât în cei douăzeci de ani de domnie amicală alui *Héderváry*?

Cine nu va trage din asta concluzia, că *drepturile naționalităților se pot apăra nu stând în legătură de pact cu guvernul, ci atât mai puțin făcând parte din tabăra guvernamentală, ci sprijinindu-se pe popor, făcând steagul celei mai intransigente politici naționale!*?... Nu gudurându-se pe lângă stăpânire, ci accentuând și expunându-se pentru drepturile naționale pot luptătorii să ajungă la succes!

Dacă *Supilo* s'ar fi speriat Joi și ar fi vorbit ungurește, dacă Vineri n'ar fi pășit cu atâta energie, s'ar mai fi încumetat alt croat să mai vorbească azi ori mâine — croatește?! Ar mai fi venit atunci oare *Justh*, ca dela înălțimea scaunului prezidențial să-i admonizeze pe leii selbatici, învățându-i — *dreptul croat*?

Ungurilor, cari toate cu puterea au cucerit, *nu le impune decât puterea!* Din prietenie nu vor da niciodată nimic, ci numai de sălă.

Noi îi cunoaștem bine. Iată de ce încă nainte de a se fi dizolvat camera croată, noi am spus că guvernul o să caute a face concesiile croaților, dacă ei stăruie în lupta ce au pornit. Atunci guvernul maghiar a găsit însă mijlocul să scape și altfel din impas. Coaliția croată este azi mai tare, de cât în trecut. Poate, cu toate acestea, ca guvernul să mai facă și alte încercări... La rost și pace nu va ajunge însă altfel decât *făcând croaților concesiile*... Că până atunci croații o să mai aibă de furcă, e firesc.

Ungurul, așa e firea lui: încăpățânat, — nu desarmează cu una cu două...

În ce ne privește, noi privim cu simpatie lupta croaților. Depozitari ai adevăratei voințe a poporului, actualii deputați croați, așa credem, nu vor desarma decât după ce guvernul din Budapesta va fi renunțat *de facto* la încercările sale de maghiarizare în Croația. Ceeace ar însemna o lovitură simțitoare pentru politica șovinistă maghiară.

Deja prin alegerile recente, croații au dat o strașnică lovitură veleităților kossuthiste. Dacă și în corpul legislativ ungar îi vor fi silit pe kossuthiști să bată în retragere, cine n'ar recunoaște că s'a creat o situație ce ne vine și nouă la socoteală?

Iar dacă lovitura aceasta nu s'ar putea da decât printr'o mai strânsă legătură între croați și naționalități, cine n'ar aplauda văzând că se face o coaliție puternică împotriva șovinismului destrăbălat?

Barabás Béla, ilustrul fiu al și mai celebrului oraș Arad, este obiect de preocupare a pressei maghiare. »*Budapesti Hirlap*« de ieri (6 Martie) scrie un articol de fond despre falimosul 48-ist, care sub Tisza apostrofase în dietă pe M. Sa... Scrie că de când a ajuns să vadă ce-i pe la Viena, *Barabás* s'a schimbat. Din 48-ist de caracter *korteseșc* (asta nu se poate scrie pe românește altfel!), »a devenit om cu maniere, distins, cu tact, neted, aproape diplomatic... Inchipuții văi la masa împărătească n'a mai ris cu hohot, n'a scăpat lingura pe jos, nici n'a răsturnat sosurile, »ci a fost adesea cuminte, câte odată chiar înțelept«...

Și așa mai departe, numitul ziar prepară pe unguri, pentruca onorabili civili dela *Nagykörös* să nu sară în sus, când vor auzi că *Barabás* s'a dat complect cu Viena și primește distincțiile de consilier intim fără să se mai impuște (cum amenință în săptămâna trecută)...

E, într'adevăr, mare »politic« (sub cuvântul acesta țărănul nostru înțelege — *blăstămăfle*) dl *Barabás*. Pentru a-și menține popularitatea greu amenințată în urma schimbării sale la față de când umblă pe la Viena, vine pe la Arad (a sosit ieri), unde vorbește după gustul celor mai prima patrioți. Astfel vorbind despre sufragiul universal, ține să liniștească pe unguri, asigurându-i că *se va face o lege favorabilă ungurilor*... Lucru de care noi nu ne îndoim. Ceeace este însă nou, e următoarea părere alui *Barabás*:

»— Comitatul Aradului ar trebui împărțit numai în două cercuri electorale, pentrucă poporul nu are inteligența să înțeleagă ce însemnează reprezentanța națională!...«

S'a găsit deci chipul de a scăpa de naționalități... După metoda lui *Barabás*, guvernul n'are decât să împartă toate comitatele românești în câte un singur cerc, mult două, și pe d'asupra prezidentul de alegere să fie investit cu *dreptul de candidare* și totul s'a regulat.

Și când te gândești că a fost președinte al delegațiunii, kossuthistul care debitează astfel de stupide palavre!

Asanarea moravurilor.

De Alexandru Nicolau, avocat (Caracal).

I.

Trăim zile glorioase cari vor face epocă în istoria aşternerii temelii — culturei raţionale a neamului românesc.

Zile de prefaceri şi propăşire, din care acest neam va trage cele mai frumoase beneficii; este lupta cumplită între jug, robie, morală şi tendinţa de a sorbi cu ardoare, razele soarelui luminii, libertatea cea mai dăitoare de viaţă, egalitatea de drept în faţa legii atât de sfântă şi măreaţă, de a ne încălzi de focarul fraternităţii, sub scutul căreia un neam întreg se poate liber desvolta, liber manifesta şi prospera!

Eră de renaşteri care supune abnegaţiune fără margini, şi un formidabil sacrificiu de sine, de ceace îţi aparţine propriu, pentru a salva o ţară, a ferici un popor, a întări un neam.

Evoluţia prefacerii în nou, va trebui să se opereze, în linişte, fără turburare şi fără salturi: *»natura saltus non facit.«*

Să învăţăm însă, cu încredinţare, a ne lăpăda de spiritul acapărării a *totului*.

Sau a părţii integrante din *tot*, numai pentru sine.

Să desţelenim din sufletul nostru spiritul de gaşcă, de a obţine situaţiuni nemeritate, de a lua locul altora cari prin zelul, munca şi activitatea lor, pot aduce mari servicii în stat; să ne lăsăm de insinuaţiune prin mijloace inhumane, dracnice, pentru a accapara ranguri şi demnităţi cari stau în raport invers cu gradul valorii noastre intrinsece.

Să desrădăcinăm din obiceiuri, însuşirea pe nedrept a drepturilor cari constituie patrimoniul sacru al altora; să nu mai plutim în dulcele farmiente al indolenţei, a celui pervers bizantinism prin care aşteptăm numai norocul, ori influenţa externă să decidă de noi şi de acţiunile noastre.

Aceste apucături, trebuie, smulse din moravuri şi peste ele să aruncăm un văl negru; să lăsăm ca noaptea timpurilor triste să le absorbă aducerea noastră aminte.

Dar, când vom efectua această salutară operaţiune chirurgicală?

Atunci când vom face *o şcoală* pentru transformarea şi raclarea lor.

Operaţiunea va fi dureroasă. Însă n'ai ce să-i faci. Pe bolnav, ca să-l scapi, să-l redai viaţa care astfel o pierde, trebuie să-l operezi cu riscul de a suferi, dar se va vindeca.

Nu prin legi vom asana şi perfecţiona moravurile; ci, prin *şcoală*, prin *cultură*. Legile aduc o îmbunătăţire aparentă, o senzaţie de bine, ușoară, care durează o clipă, cât durează balsamul îmbăibător de parfum al unei roze: *»la rose a vécu ce que vivent les roses, l'espace d'un matin.«* O dimineată şi atâtă!

Pe când şcoala, lucrează la naşterea sentimentelor şi perfecţionarea lor prin evoluţia selectivă. Baza fundamentală clădită la prima generaţiune, abia la a 3-a generaţiune îşi va recolta fericele sale roade. Ne vom îndreptă atunci când, munca fără preget, ciustită şi demnă, şi încrederea în forţele proprii vor face parte din regatul actelor reflexive, când ele vor fi trecut din *Stadiul conştient* în *Stadiul inconştient*; adică atunci când reiteraţiunea transformista a selecţiunii actelor şi pornirilor va fi atât de ameliorată că se va opera pe negândite aproape, pe nesimţite, când actul, va fi reflexul clar, instinctul.

Numai şcoala şi exemplul sunt în stare să îndepărteze prejudecăţile, a căror corolare dezastroase se va vedea din rândurile ce urmează.

Sub influenţa prejudecăţilor, a falşelor judecăţi preconcepţionate, întreţinute de educaţia nenorocită, simplistă, unilaterală a învăţământului secundar, familiile noastre au ajuns să creadă că, tinărul lipsit de acest învăţământ este pierdut.

Mulţi cred şi astăzi că numai instrucţiunea clasică, poate singură desvolla inteligenţa şi a oferi acelor cari au primit o mari avantajii în viaţă.

În eroarea asta, am căzut noi, de mult; şi nu numai noi, ci toate ţările latine. Decenii întregi, tinerimea a fost mereu nutrită cu principiile educaţiunii clasice. De aici, marele număr de specialişti în... biroacraţie şi candidaţi la slujbele statului. Nişte mercenari intelectuali semi-doci, proletari gălăgioşi cari în aspiraţia lor de *totul* dela stat, *nimic prin ei*, devin plaga şi parasitii societăţii!

Şi când, slujbe de stat nu vor mai fi, căci va trebui odată fatal, să se isprăvească şi cu sistemul acesta semi-barbar de guvernare; atunci, tu om de stat, tu om de cărmă care mergi cu getul peste veacuri viitoare, ce vei face mulţimii care lîhnită de foame şi încătuşată în lanţurile mizeriei celei mai sfâşietoare, îţi cere să-i dai soluţiuni mântuitoare?!

Aceste au învăţat ce bruma, s'a putut lipsi, teoreticeşte, de minţa lor în şcoalele noastre de agricultură — una singură într'o ţară eminentement agricolă! —, comerţ ori meserie, cu toată organizaţiunea lor improprie au dat năvală la buget, aze-dind biurocraţiile cu postulaţiunile lor.

mar mic şi totdeauna cu ochii umfiţi, pe semne suferea de insomnie din naştere. Vorbea cu toţi artiştii, le zicea pe nume şi sta ceasuri de vorbă cu ei pe coridoare. Îl cunoşteam de mult... din vedere, dar n'am avut nici odată curiozitatea să mă apropii de dânsul.

Odată, nu ştiu pe cine aşteptam în faţa uşei dela Direcţie. Mă trezesc că mă bate cineva pe umeri. Mă întorc. Era cismarul.

— Ei, ce mai faci amice? Mă agrăieşte el, clipind din nişte ochi mici şi idioşi.

Nici nu îmi aduc aminte ce i-am răspuns. Ştiu numai că i-am răspuns ceva rece şi scurt de i-am făcut să se retragă.

Dar omul vola să între cu mine în vorbă cu orice chip şi peste câteva clipe se apropie iarăşi şi mă întreabă foarte serios:

— »Dar cu Cârţan ăla, ce mai e nene?...

Un altul, un tipograf burlos şi beţiv, mi-e »prieten sincer« de ani de zile. Când e cu voie şi mă găseşte în vre-o berărie, s'a isprăvit. Vine drept la masa mea, îmi pune mâna pe cap şi exclamă:

»Trăiască arta! şi mă sărută pe frunte. S'aşază apoi la masă, s'apleacă spre mine şi-mi spune tainic de tot:

— De ce nu vii dragă? Îţi fac gratis... afişe, bilete, programe... pe onoarea mea. Pentru »tine« sunt în stare... dar ce mai e vorbă... par'că nu ştii... nu ne cunoaştem de ieri de aia!... Gratis, auzi!!...

De ani de zile, pe stradă prin localuri, ori unde mă întâlneşte asta mi-o spune:

Situaţiia politică.

Declaraţiunile lui Wekerle.

Joi seara ministrul preşedinte s'a prezentat clubul Independenţilor, unde a făcut nişte declaraţiuni importante despre chestiile politice dela dinea zilei. Deputaţii cari erau la club, l-au ascultat cu mai multe întrebări.

Unul a întrebat pe ministru până când va ţine discuţia regulamentului camerei. La asta s'a grăbit să răspundă Gaál Gasztón, zicând că după părerea lui nu va ţinea mult, deoarece *»şi naţionalişti, crezând că revizuirea se face cu învoia Curţii, nu vor obstrua mult.«*

Primministrul Wekerle referitor la asta a răspuns următoarele:

»Pe cuvântul meu vă spun, că în Viena n'au ştiut nimic de planul revizuirii regulamentului fiindcă guvernul nu l-a comunicat asta regelui nici măcar în chip indirect. Regele nici nu s'a interesat de revizuire. Planul şi ideia revizuirii a fost contemplată de guvern încă în anul trecut, când cu obstrucţiunea croaşilor în cameră scopul acesta s'a ţinut atunci un consiliu ministerial, la care a luat parte şi preşedintele camerei Justh. După consiliul acesta ministerial Kossuth a spus vorbă despre revizuire şi în partidul independentist, dar a fost primită cu protestări. Când apoi Andrassy a mai înaintat cu lucrările sale despre reforma electorală s'a convins că *»reforma electorală nu se va putea face fără revizuirea regulamentului. Împărşirea nouă a cercurilor, unele interese personale, teama de a intra în parlament un număr mai mare de deputaţi naţionalişti şi în legătură cu acestea interesul naţiunii noastre, lată ce ne-a silit să aducem revizuirea regulamentului.«* — a încheiat ministrul.

La declaraţiunile acestea ale lui Wekerle un deputat a reflectat, că discuţia revizuirii provizorie şi definitivă va produce multă neplăcere, cu desosebire discuţia celei a doua, căci în acel interval vor deveni actuale chestiile militare şi se vor propia şi nouile alegeri de deputaţi.

— Nu trebuie văzută în coloarea așa neagră situaţia — a răspuns ministrul. Programul vitor al guvernului e următorul: După primirea revizuirii regulamentului vom discuta bugetul anulului curent, se înţelege aplicând la discuţie noul regulament provizoriu, pentru că vor fi mulţi cari vor lua cuvântul şi nu vrem să reducem dreptul de a vorbi... Aş vrea ca reforma dării să fie de bunăvoinţă de cameră încă înainte de începerea vacanţelor de vară ale camerei, dar mi-e teamă că n'ajung să-mi ating scopul. *La toamnă apoi se va începe discuţia proiectului reformei electorale.* (În toamna cărui an? N. R.) Alegerile dietale pe baza aceste

FOIŢĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

Amicul actorilor.

De Zaharie Bărsan.

Îl cunoşti de ani de zile şi nu ştii cum îl cheamă. Pe stradă te salută cu multă graţie şi de multeori te opreşte în loc şi-ţi vorbeşte. De te vede prin localuri vine la masa ta şi ciasturi întregi discuţi cu el despre câte-s în lună şi în stele. De te-ar întreba cineva cine e »prietenul« ai ridică din umeri şi nu i-ai putea răspunde.

Ştie tot ce se întâmplă pe la teatru, până şi lucruri intime de culise de cari tu actor habar n'ai. El e în curent cu toate.

A ajuns cu tine așa de intim încât-ți e şi ruşine să-l întrebi cum îl cheamă. Îţi zice pe nume şi câte odată mai după miezul nopţii te şi pupă.

În serile de reprezentaţiuni, înainte de a se începe, tu te îmbraci în cabina ta şi numai te trezeşti cu el. Are întotdeauna ţigări bune din cari îţi ofere cu multă bucurie. Şi e totdeauna gata să-ţi facă mici servicii, să-ţi îne o haină sau să-ţi aprindă ţigara dacă i-sa stins.

E simpatic așa cum e. Îţi spune că a iubit întotdeauna actorii şi să simte fericit în societatea lor.

Printre culise e cunoscut de toată lumea. Te împiedeci de el în tot momentul. Vorbeşte cu toţi, râde şi-l vezi că se simte ca la el acasă. Ba îşi are şi simpatiile lui ascunse pentru artiştii şi mai cu seamă pentru artiste.

La teatrul naţional din Bucureşti era un cis-

Gratis... auzi?!

Cine-o fi?... Habar n'am.

*

Nu e om pe lume să aibă atâta prieteni ca actorul. Cine ar sta să-l învinuiască dacă nu-ţi tine minte pe toţi. Viaţa lui așa de variată, vesnic altele cunoştinţe, alte impresii, alte oraşe şi apoi sumedenia de roluri învăţate şi multe, multe alte grijii ale vieţii de scenă îl zăpăcesc mintea bietului actor şi uită chiar pe cei ce s'au prezentat în toată regula.

Se povesteşte că odată actorul Caesar Rossi după vre-o trei ani a revenit în oraşelul Arezzo. Când ieşi din hotel se întâlni cu un individ foarte galant, care nici una, nici două, îl îmbrăţişă, îl sărută şi îl invită la masă. Ar fi vrut să-l întrebe: cine e? — nu-şi aducea aminte — dar îi fu ruşine.

După ce s'au despărţit, Rossi şi-a tot frământat mîntea dar îi fu peste putinţă să dea de rost »prietenului«.

Şi mi-s'a dus la masă. Nici nu ştia unde să meargă.

Seara veni la el în cabină directorul unei gazete locale:

— Te-am aşteptat azi până la patru. Eram invitat şi eu la comendatorul L. De ce n'ai venit? S'a simţit ofenzat şi... — îne vorba între noi — ai făcut rău! Aici, la Arezzo, ai în fiecare moment nevoie de dânsul.

— Comendatorul L? Te rog spune-mi şi mie cine e ăsta?...

— Nu umbla cu mofturi...

— Nu ştiu, pe cuvântul meu de onoare.

reforme se vor face în primăvara sau toamna anulului 1909». (Poate mai târziu cu câteva zeci de ani N. R.).

Mal mulți deputați accentuau că trebuie înființată banca națională independentă.

Wekerle n'a voit să discute asupra acestui lucru.

Declarațiunile astea ale prim-ministrului Wekerle sunt numai niște ademeniri și îmbătări ale celor kossuthiști, dar și acelorlalte partide politice. Incontra scestor tendințe mășave ale guvernului, noi trebuie să ne punem pe lucru. Să nu mai așteptăm o clipă, ci în și afară de parlament să pornim acțiune energică, ca deosebite încontra amărării continue a reformei sufragiului universal.

Din Camera României.

Ședința dela 19 Februarie v.

Discursul dlui ministru de finanțe Costinescu. Toate cârciumele cari vând numai vin și bere se pot deschide la orașe în mod nelimitat, iar în sate foarte multe, de vreme ce și în cel mai mic cătun am lăsat loc pentru o cârciumă care nu vinde decât aceste două băuturi. Pe cine crede dl Iarca să inducă în eroare?

Dar de ce am făcut monopol? V'am spus în expunerea de motive că toate mijloacele de constrângere contra bejivilor nu dau nici un rezultat, dacă vânzarea rămâne liberă.

Am amintit mereu despre vin în proiect, fiindcă am voit să l introduc în moravurile noastre! (Aplauze.) Țăranul din Moldova nici nu mai știe să bea vin!

N'am amintit țuca, fiindcă în privința aceasta vom veni cu o legiure specială. Înainte de toate va trebui să se suprime taxa pe hectar, care e nedreaptă. Țăranii își taie livezile de pruni ca să nu mai plătescă această taxă. Va fi numai taxa pe decaltru, care tot se plătește și acum, pentru fondul comunal.

Vom mai pune câteva cenime mai mult și atâta tot. (Aplauze.) Va trebui să încurajăm cultura pomitor, (aplauze) să învățăm pe țărani să și curețe prunii de omizi. Statul să vândă țăranelor alambicuri, pentru că așa cum se fabrică acum, țuca este cea mai vătămătoare băutură din țara românească. (Aplauze).

Se vinde mult mai multă țuică decât se fabrică din prune; diferența e țuică artificială, care însă nu e așa de vătămătoare ca aceea care se fabrică.

La noi totul se transformă în politică. Eu cred că prin discursul său și dl Iarca a vrut să și facă o platformă electorală la viitoarele alegeri!

— Bine, dar nu-ți aduci aminte că și-l-am prezentat acum trei ani!?... Eri consilier la Prefectură... Câte nopți n'am petrecut cu toții!...

— Da?... Se poate... dar nu-mi aduc aminte. Imi venia mie puțin cunoscut... dar ce vrea?

— Și acum e prefect...?

— Unde?

— Aci!

— Prefect aci? Ei, drăcla dracului — esclama Rozi, mototolindu-și peruca — am făcut o lată.

Artistul s'a dus în persoană la prefectul L. și și-a cerut scuze. Acesta a trecut zimbid peste toată chestiunea, dar... n'a pus piciorul la nici o reprezentare și după el, — în provincie sunt în floare aceste malmușării — n'au mers la teatru nici președintele de tribunal, niciintendentul dela finanțe, nici avocatul erarial, nici pretorele dinpreună cu familiile lor. Și într'un oraș de provincie, dacă nu vin aceștia, cine să vie?

Ahădată Ermete Novelli era în tren, gata de plecare. Sta la o fereastră. Nu mai ajungea să întindă mâna la toți, cari îl însoțiseră la gară. Unul de dinapoi de tot, mlitit, se ridicase pe vârful picioarelor și fluturând o batistă ca să-l vadă măestrul striga:

— Cu bine Ermete, drum bun!

Măestrul întrebă pe fiu-său:

— Cum îl chiamă pe ăla?

— Hei, cine știe!...

Un altul lărăși fiutura batista și striga:

— Cu bine Ermete, bu bine!...

— Cu bine scumpule!... îl răspunde Novelli trimițându-l o sărutare.

din Buzău! De aceea n'am vrut să fac pe cârciumar neinteresat la vânzarea beuturii, căci n'am vrut să fac din el un instrument politic. N'am urmărit, cum a zis dl Chirculescu, un scop electoral. Dacă urmăream un asemenea scop, nu veneam de loc cu legea. (Aplauze).

Să trec la partea constituțională. Nu există constituție când s'au introdus celelalte monopoliuri, și în special al tutunului? Nu s'a ridicat nici o obiecție că se violează constituția, tot așa cu monopolul chibrurilor și al hârtiei de țigaretă.

Dacă acele monopoliuri, pur fiscale, au fost constituționale, monopolul acesta cu efecte morale și igienice să nu fie? Comerțul nu e liber — decât cu condiție să nu fie vătămător. Comerțul de farmacie, tripourile, academile de biliard nu sunt libere, fiindcă sunt primejdioase și imorale. (Aplauze).

Noul proiect al comunelor rurale va da primarului mijloacele de a aplica mai bine legile. Atât cât nu vom restrânge atotputernicia cârciumarului, nu ne putem gândi nici măcar la o lărgire a colegiilor electorale, nu la votul universal! (Aplauze). Am avea nu sufragiul universal, ci sufragiul cârciumarilor. Am primit teancuri întregi de amenințări cu moartea dela cârciumari.

Departa de a mă înimida, m'am convins și mai mult că trebuie să leculm acest rău grav.

Până acum se constatare că multe rele dela țară sunt pricinuite de cârciumari și când venim să luăm măsuri să găsește dragostea de ei! (Aplauze.)

Nu e adevărat că vor rămânea pe drumuri milioane de cârciumari. Din 13 mii câți sunt, 9 mii vor rămânea; ceialalți își vor urmări alte meserii, căci nici un cârciumar nu este, care să nu aibă alte ocupații. În anii cei rai sirgurii cârciumarilor se desființază cu mii.

Dl Culoğlu a susținut că la noi n'ar fi alcoolism. Dar datele statistice ne pun alături cu Rusia, unde nimeni nu zice că nu este alcoolism, în Franța, e drept că se consumă un conficient mai mare, dar acolo orice țaran bea un păhar de vin la masă. La noi țărani nu bea toată săptămâna decât apă, iar Duminica se alcoolisează.

Din expunere de motive se vede că nu suferim de alcoolism cronic, ci de cel acut, de care e mai ușor să ne scăpăm.

Dar ne-a vorbit dl Culoğlu de teoria lui Duclaux, pe care azi nimeni nu o mai susține, nici autorul ei! Duclaux a susținut la 1906 că alcoolul nu e necesar și că omenirea se poate lipsi de dânsul.

Trec la altă chestie.

Mi s'a zis: cum, desființezi pe cârciumar și nu dai nici o despăgubire. Dar nicăiri unde s'au desființat cârciumele, nu s'a dat nici o despăgubire. În Statele-Unite, în Suedia etc. nu s'a dat nimic. În această din urmă țară erau cârciumari cari aveau un drept ereditar, și acesta a fost desființat prin lege.

La noi, când s'a înființat monopolul tutunului, statul n'a dat nici o despăgubire, la chibruturi s'a cumpărat debitanților stocul de marfă cu prețul fabricii și cu un câștig numai de 5 la sută, la monopolul hârtiei de țigaretă tot așa.

Nimeni n'a protestat, numai cârciumarul îndrăzneț vine cu amenințări și cu telegrame de protestare, cerând deputaților să nu voteze această lege! Trebuie să sfârșim odată cu tirănia cârciumarului. El nu trebuie să aibă o importanță politică mai mare decât acela a oricărui alegător! (Aplauze).

Dl Culoğlu a spus că antreprenorilor de accise li s'au dat despăgubiri, cu prilejul legii pentru desființarea acciselor.

Nu e exact. Nici unui nu li s'a plătit nici un ban! Unul singur a cerut, și cere și astăzi 400.000 de lei, From Fischer.

Tribunalul de Drohoiu era pe față pentru Fischer, și am strămutat procesul la București, pentru suspiciune legală. De atunci procesul se târăgânează.

Dl N. Iorga: Europa n'a intervenit?

Dl Emil Costinescu: Spre cinstea ei, nu.

Dl Dim. Sturdza: Europa nu susține oamenii ca From Fischer!

Dl Em. Costinescu: Trec la desideratul dlui Iorga.

Da a cerut să desființăm cârciumarii dela orașe, ca să desființăm pe cârciumarii evrei.

Înainte de toate nu putem lua o măsură specială pentru Moldova. Majoritatea orașelor din

țară nu sunt în situația descrisă de dl Iorga. Să nădăduim că cârciumarii, avertizați de tendința proiectului, se vor cuminți, vor observa mai bine regulile de igienă. Să ne mulțumim cu măsurile luate, pentru a ne salva de plagă alcoolismului. (Aplauze).

Declarația dlui P. P. Carp. Nu discut proiectul, cu toate că are multe defecte. Il aprob în principiu. Aș fi putut să tac, și tăcerea mea s'ar fi luat drept aprobare. Dacă o coaliție de cârciumari ar putea să răstoarne pe dl ministru de finanțe, li previn de pe acum că voi fi și mai sever față de ei. (Aplauze). Felicit pe dl Costinescu pentru că a anunțat o lege a țuicii. Amintesc numai că s'a făcut o lege de acest fel, dar a fost cu violența combătută.

Dl Emil Costinescu: Legea dlui Carp a fost bună în principiu; avea defectul însă că taxa borhotului și prejudicia 200 de țărani.

Dl Dim. Sturdza la act cu satisfacție de declarația dlui Carp. Regretă însă că mai mulți deputați au făcut apologia alcoolismului și a beției. Deputații nu sunt reprezentanții cârciumarilor, ci ai țării întregi. Nu este îngăduit să susținem viciul; când el devine prea mare, legile vin și-l înfrânează.

Suferim de multe vicii, jocul de cărți, jocurile de noroc. Am protestat împotriva introducerii rulatei la expoziție. Legea ce se discută este foarte bună, și e regretabil că câțiva deputați i-au găsit cusururi și au criticat-o. Beția nu face parte nici din programul liberal, nici din cel conservator; poate un nou partid să se facă pe această bază! (Aplauze).

S'a vorbit despre despăgubiri. Dar, când la desrobirea țiganilor, familiile românești, au renunțat oameni cari n'au un drept câștigat, vorbesc despăgubiri?!

Am fost siliți să tragem sabia împotriva țărănilor revoltați, Nimic nu ne împiedică de a trage sabia și împotriva cârciumarilor. (Aplauze). Este păcat de Dumnezeu că se găsește unii deputați cari dela tribuna parlamentului, să aștepte pe cârciumari împotriva reformei noastre (aplauze). Ei săvârșesc o faptă rea.

Oratorul face istoricul luptei contra alcoolismului în țările străine, și arată că numai la noi încă nu s'au înființat societăți de temperanță. Toate, dar absolut toate băuturile alcoolice sunt vătămătoare.

Alcoolicii muncesc mai greu și mai puțin, sunt deși atinși de nebunie, nu rezistă la boală.

Legea aceasta e un început. Întreaga noastră viață trebuie s'o punem pe alte baze, mai morale.

Preoții și învățătorii ar trebui să facă prin conferințe, propagandă anti-alcoolică. Legea e foarte însemnată, să o votăm cu toții. (Aplauze).

Discuția se închide.

Se pune la vot luarea în considerație a legii. Rezultatul votului.

Bile albe pentru 72.

Bile negre contra 9.

(Votul e primit cu aplauze).

Discursul dlui dep. dr. Aurel Vlad,

rostit în ședința Camerei dela 28 Febr.

(Urmare.)

Din nenorocire s'a găsit o modalitate, cu ajutorul căreia s'a reparat greșala și anume, un membru al comisiei nu pusese din întâmplare jurământ și astfel referindu-se la această greșală de formă, hotărârea adusă a fost cassată.

Acum când vedem, că majoritatea dispune de o astfel de putere, de astfel de mijloace în virtutea regulamentului actual al camerei, se poate oare închipi ca minoritatea să scape din mână această armă, se poate închipi ca noi să contribuim la aceea ca în viitorul parlament majoritatea să ne nimicească rând pe rând mandatele în înțelesul noului regulament de cameră. Că aceasta nu se va întâmpla așa, nu ni se oferă nici o garanță.

Eu sunt de credință, că dacă se și face revizuirea regulamentului, atunci să se aibă în vedere și apărarea minorității. Între altele printre dispozițiile regulamentului să se ia dispoziția că și minoritatea să fie reprezentată în comisiunile cenzurătoare. (Aprobări în centru). Afară de aceasta ar fi bine ca în atari cazuri, cum este nulificarea mandatelor, hotărârile să poată fi aduse cu o ma-

majoritate de 2 treimi. Este adevărat, că împotriva acestui argument s'ar putea obiecta așa că a treia parte se nimerește din rândul opoziției și îndată ce dreptul, ce-l acordă regulamentul, se afla în mâinile opoziției, majoritatea ajunge în situația că nu și poate valida voința ei. Eu conced această însă pe cât e de verosimil că minoritatea nu ar vota obiectiv pentru nulificarea mandatului, tot atât de verosimil este și aceea, că majoritatea ar judeca din considerațiuni de partid. (Sgomot. Președintele sună).

Pe lângă o astfel de dispoziție s'ar asigura tot mai mult garanția, că majoritatea nu va abuza de puterea ei.

Dar nu numai în astfel de cazuri este necesar, ca o majoritate cu calificativ să aducă hotărâri, ci și atunci, când în cameră se prezintă astfel de proiecte de lege, în cari este vorba despre restrângerea libertăților, a libertăților de presă, a cetățenilor, cu un cuvânt a drepturilor cardinale ale cetățenilor. În astfel de cazuri totdeauna este de lipsă, ca hotărârile să fie aduse de o majoritate cu calificativ, pentru că e posibil, ca împotriva drepturilor amintite ale cetățenilor, să se formeze o majoritate reacționară.

Eu adevă sunt de credință, onorată cameră, și este posibil, ca în viitorul parlament să stăpânească o majoritate rea țonară, și că majoritatea această reacționară, va primejdui drepturile cardinale, libertățile cetățenilor, și dacă noi în privința asta voim să ne îngrijim, ar trebui să se declare în regulamentul camerei, că la aducerea hotărârilor asupra proiectelor de lege, cari tind să restrângă drepturile cetățenilor, se cere două treimi din numărul membrilor camerei.

Peste tot nu pot admite părerea, că regulamentul camerei formează vre-o garanție constituțională importantă. Regulamentul camerei ca atare are un rol foarte mic. Dacă constituțiunea trebuie apărată cu ajutorul regulamentului împotriva atacurilor din afară, atunci trebuie să ajungem la convingerea, că din acest punct de vedere regulamentul n'are absolut nici o valoare. (Sgomot. Președintele sună).

Eu alia la regulamentul camerei o garanție constituțională cu mult mai mare, ca să ne nuzim să creăm astfel de instituții și un astfel de stat, în care să se însoțească 20 de milioane de cetățeni pentru apărarea constituției atunci, când constituția e periclitată. (Aprobări în centru). Dacă on. cameră nu aprobă nuziunța, ca așa zicând, fiecare cetățean să fie o garanție a constituției și să și desvoite rezistența sa, atunci înzadar vom asigura noi aici libertatea obstruării, căci această garanție constituțională nu ajunge nimica.

Cred, că ar trebui să se facă o îngrijire, mai cu seamă în direcția aceea, ca drepturile singuraticilor și ale cetățenilor să nu poată fi atacate, ca să nu și ridice capul o astfel de reacție, care să fie în stare să periclitaze drepturile cardinale ale cetățenilor.

În fața atacurilor externe, după cum am zis, regulamentul camerei e fără valoare. Regulamentul camerei însă e potrivit, ca să asigure posibilitatea nimicirii atentatelor aduse aici din partea guvernului și îndreptate încontra libertății cetățenilor, pentru că opoziția poate respinge cu ajutorul armelor parlamentare, acei atac, și prin aceasta putem să împiedecăm neorânduieile mai mari, putem împiedecă ca cetățenii, eventual, să nu fie siliți să și apere cu puterea libertatea atacată.

Eu din partea mea bucuros aş primi o astfel de revizuire a regulamentului, care ar garanta interesele statului și pe calea unei eventuale cloture, dacă s'ar egala drepturile minorității, cu drepturile majorității și dacă regulamentul camerei ar garanta, că majoritatea nu va abuza în fața minorității, dacă n'aș vedea, că aci e o direcție reacționară, că regulamentul provizor de acum volesc să l folosească pentru votarea sufragiului universal și pentru aducerea cloturei, a noului regulament. Pentru că față de interesele statului fiecare cetățean, trebuie să aibă aceleași simțăminte. Aceste interese ale statului nu singuraticilor, nu domnitorului, ci statului le votăm, dar iarăș m'aș reținea dela orice revizuire a regulamentului, care în chestiile interne ar da minoritatea cu totul pe mâna majorității, care (majori-

tate) a făcut și face tot ce e posibil ca cu mijloace ușoare să aducă la putere direcția reacționară, care după aceea s'ar stabili în întreaga țară.

On. Cameră! Nu numai aceasta o găsec necorectă în modificarea regulamentului camerei lui Nagy Emil, ci și faptul, că vrea să introducă un adevărat absolutism prezidențial. Așa observ, că în cazul votării acestui regulament, președintele ajunge peste parlament, președintele singur va fi un factor al legislației, nu numai ca factor egal cu camera, ci ajunge peste parlament, peste această corporație suverană.

Azi am ajuns acolo, că puterea absolutistă a regilor, au echis o, așa zicând în toate țările. Cum ajungem noi atunci, să punem peste parlament o altă putere absolută voința președintelui? Graful Apponyi a accentuat, că asta vrea să fie garanție. Eu din punct de vedere al principiului nu aprob ca peste voința camerei să domnească o altă voință. În felul acesta președintele ar avea același rol, ca tribunul poporului în Roma, care avea dreptul să împiedese cu veto al său, hotărârea comișilor, a corpurilor leguitoare. Eu din punctul de vedere al suveranității națiunii și al țării, niciodată nu aş putea aproba, ca să octoam o astfel de voință prezidențială asupra camerei, asupra parlamentului.

On. cameră, socotesc de curioase și alte dispoziții ale propunerii. Propunerea lui Nagy Emil pretinde, ca la cererea alor 150 de deputați să se declare urgență. Pretinde mai departe, ca la declararea urgenței, la cererea votării nominale și la numărarea deputaților, să fie datătoare de ton dorința alor 100 de deputați; nu se îngrijște însă, totodată, ca să ridice și numărul în ce privește consfătuirea și aducerea hotărârii. Pentru că, on. cameră, e absurd, ca la pretinderea votării nominale să fie de față 100 de deputați în loc de 20, iar aducerea hotărârii e legată tot de prezența celor 100 de deputați. Mă rog cum se poate lachipui, ca atunci când 100 de oameni pot aduce hotărâre tot atunci să ceară votare nominală 100 de oameni, și tot cererea a 100 de deputați să fie de lipsă pentru ca să poată avea loc și numărarea deputaților? Atunci ar trebui, să ceară camera însăși, având numărul deputaților cerut pentru aducerea hotărârii.

Așaferă, dacă unilateral se ridică acest număr, poftiti și ridicați și numărul ce se pretinde pentru capabilitatea camerei de a putea aduce hotărâre. A îngreună însă minoritatea într'atăta, în față cu majoritatea, a sprijini astfel de pretenziuni, față de cari majoritatea e imposibilă, și a pune în sarcina majorității astfel de datorințe, cari îi formează așa numita datorie, zic aceasta nu e o procedură consultă. Doar fiecare deputat are datoria să fie de față la ședințele camerei, are datorie să ia parte la discuțiile camerei.

Și cu toate aceste vedem, că regulamentul actual al camerei face foarte comodă situația deputaților. Regulamentul actual al camerei se îndestolește pentru a se putea consulta valid cu prezența alor 40 deputați, pentru a putea aduce hotărâri valide se mulțumește cu prezența alor 100 deputați, așa că puterea de a hotărâ stă în mâna alor 50-51 deputați, așa dar în mâna a 1/9 parte din numărul total al deputaților. Unde situația majorității e atât de comoadă, fără ca să i tulburi această situație, să vii și să pretinzi dela minoritate niște condiții, ce nu se pot îndeplini, așa zicând imposibile: așa cred, această ar clătina așa de mult echilibrul dintre majoritate, și minoritate, că la așa ceva opoziția nu ar putea să și dea concursul, fără de a primi un echivalent corespunzător. (Aprobări în centru). Căci doar, on. cameră, nu pentru aceea e deputatul deputat și nu pentru aceea suat trimiși în cameră, ca numai să și petreacă în capitală, ci pentru ca să și implinească datoria de deputat. Așa cred, că postulatul adevăratului parlamentarism și a adevăratului parlament, este ca membrii parlamentului să și facă datoria. (Aprobări în centru). Și dacă mi s'ar face aceea observare, că fie din pricina onorariului mic, fie din cauza sărăciei membrilor din parlament, nu sunt în situațiunea de a lua parte la ședințele camerei, atunci poftiți și ridicați onorarul, dar apoi să și lucre deputatul și să și facă datoria conștiincios, nu însă

să stea luni de zile acasă și numai odată, de douăori, de trei ori la an să vie la Budapesta, când e să și iee onorarul.

Domnilor! Dl ministru de Interne ne spune între altele, că acest fel de revizuire a regulamentului camerei încă nici nu-l mulțumește. Li e teamă dl ministru, că nu vor fi de ajuns ședințele de 16 ore pentru eventuala desarmare a opoziției și că dânsul e aderentul ședințelor în permanență. Dară, să mi dați vobe, eu așa cred, că cu ședințele de 16 ore la zi suntem la ședințele permanente. (Mișcare în stânga).

Pres.: Linște!

A. Vlad... Domnilor! Interpelețiile, proiectele presidiale, discursurile în chestii personale, la regulament, pentru rectificarea cuvintelor rău înțelese, — toate aceste trebuind să se facă în afară de timpul prescris pentru ordinea zi, suntem de fapt cu ședințele de câte 16 ore, la ședințele permanente. Cu deosebire în prezentarea interpelățiunilor în afară de timpul prescris pentru ordinea de zi, văd pericol, ba se poate spune că aceasta e egal cu răpirea dreptului de interpelare. Căci cât timp iau interpelățiile din ordinea de zi? De obicei câte o oră săptămânal, respective Mercuria și Sâmbăta câte o jumătate de oră. Ei, această dispozițiune nu servește tocmai interesul susținerii neștirbite a dreptului de control al parlamentului, căci peste ședințele de 16 ore, eventual dimineața la 4 ore, nime nu va mai avea poftă să înainteze interpelăție pentru că ici și colo se va fi făcut vre-o nedreptate.

Atunci nu vor prea avea poftă dlil deputați să tragă la răspundere puterea executivă.

Ori dreptul de interpelare este o astfel de armă a parlamentului, așa puternică armă mai ales în mâinile opoziției, încât în nici un caz nu mă pot învoi ca să se facă iluzoriu acest drept. Căci doar nici nu câștigăm așa mult cu aceea că se vor înainteze interpelățiile în afară de timpul destinat pentru ordinea de zi. Căci e vorba numai de o oră. Iar dacă, desbatem 7 zile în săptămână câte 16 ore la zi, atunci s'ar putea doară riscă o oră la săptămână și pentru exercițiul acestui drept important. On. Cameră și on. domnule prezident, având încă destul de multe a spune, vă rog să mi dați pauză de 5 m.

Pres.: Pofteste continuă, încă nu a venit timpul pentru pauză.

Aurel Vlad: Domnilor! Desaprob și aceea dispoziție din proiectul lui Nagy Emil, în urma căreia pe baza punctelor a, b, și c, a §-ul 215 numai după ce a trecut timpul prescris pentru ordinea de zi ar fi permis să ia cuvântul.

Deja dl deputat Eötvös Károly a signalat în vorbirea sa, cât de anormală situațiune e, dacă deputatului, în caz că ar fi atacat personal, când numai decât trebuie să și ceară reparare, satisfacție, i-se la dreptul de a și putea luă numai decât satisfacție.

Eu așa cred, că nici discuția la regulament nu se poate face în anumite împrejurări peste timpul prescris pentru ordinea de zi, căci se poate să se ivească momentan necesitatea, de a se constată, că oare se aplică corect regulamentul camerei ori nu? Dacă îi împiedecăm pe deputați, ca în chestiunea regulamentului camerei să și marcheze punctul lor de privire, dacă numai pot festa, peste timpul destinat ordinei de zi pot să și ridice cuvântul și în chestie de regulament. (Sgomot. Preș. sună), atunci îi despoim pe deputați de drepturile lor cele mai importante. Iacă și în caz de urgență s'ar putea împiedecă eventualul abuz prin aceea, că s'ar enunța, că cel mult 4 oratori pot să vorbească sub titlul interpretării corecte ori incorecte a regulamentului, doi pro și doi contra, prin ceace camera ar avea numai decât ocaziune să se pronunțe în cauză.

Cred, că această datorință trebuie îndeplinită și de aceea, fiindcă știm, că atât președintele, cât și majoritatea camerei și în general întreaga camera are acei principii, că hotărârea adusă prin vătămarea regulamentului eo ipso e fără valoare. Dacă vătămarea regulamentului aduce după sine astfel de consecvențe grave, atunci socotesc de absurd, ca să abandonăm posibilitatea ca singuraticii deputați, cu discursurile lor să pună capăt unei eventuale vătămări a regulamentului camerei. (Va urma).

Cine suferă?

De stomac, de constipație, de lipsă de poftă de mâncare?

Acea să facă experiență cu apa amară naturală HORGONY recomandată de mai multe sute de medici. Înainte de dejun dacă se la o jumătate de pabar din apa amară HORGONY după una până în două ore își face efectul dorit, și revine pofta de mâncare și starea bună generală. — Apa naturală HORGONY nu are gust rău și nu provoacă nici un gust neplăcut. Se poate căpăta în toate prăvăliile cu ape minerale, în băcăni și farmacia. La târgulată să se ceară lămurit apa amară naturală HORGONY.

Proprietar: Loser, János, Budapest.

Procesul slovacilor dela Cernova.

Ziua V.

La pertractarea de Joi președintele a pedepsit pe un acuzat la 5 zile închisoare, ori 500 cor. mândă pentru »vătămarea onoarei unui martore.« Partea asta severă a președintelui bagă mare proază în acuzați.

La pertractarea de ieri au fost ascultați jandarmii — martori. Natural toți spun la fel, aduând acuze grave încontra acuzaților.

Jandarmul Kőrmönczi accentuează, că jandarmiera a provocat poporul în mai multe rânduri să se retragă și numai după aceea s'a folosit de arme.

Jandarmul Dobos János spune că el a mers la Cernova cu sergentul și văzând marea agitație ce domnește în popor au cerut honvezime. El a fost lovit cu o piatră în piciorul stâng, de care a suferit 8 zile.

Jandarmul Szitár, cunoaște dintre acuzați numai pe Javorca și Laiciac.

Jandarmul Alexin Simon spune că a stat înaintea bisericii, când a venit înaintea lui Javorca și l-a spus că a venit din America și că și el are pușcă.

Jandarmul Asztalos spune că un acuzat a voit să i smulgă pușca din mână.

Jandarmul Zsilik și martorul Komátinger spun că ei au fost loviți cu pietrii.

După astea se cetește decisele judecătoriei jandarmerești, care absolvă de sub acuză pe jandarmii, ca și când s'ar fi folosit de armă fără nici o cauză. Judecătoria jandarmerească a constatat că jandarmii au întrebuințat arma în »caz extrem« (»végső szükségben«) conform »președintelui«.

Au mai fost ascultați ca martori școlarii Iosif Klimkó și Toth din Cernova, precum și juratul comunei Bacskor. Și aceștia toată cauza măceșului o aruncă asupra lui Hírka și a surorii sale Anna.

Pertractarea se continuă și azi Sâmbătă. Vorbirile de acuză și apărare se vor ține abia Marți sau Miercuri.

Din străinătate.

Regele Alfonso în orașul bombelor. Din Sevilla se telegrafează, că regele Alfonso, regina și prințul de Asturia au călătorit la Madrid. Se zvoneste, că regele va face în curând o călătorie la Barcelona. Această călătorie cei din Madrid o țin de o cutezanță mare, deoarece se știe că Barcelona e cuibul anarhiștilor și separatiștilor. În tot timpul șederii regelui Alfonso în Barcelona opt sute de poliști vor supraveghea siguranța publică și tinerimea din partidul regelui va forma gardă pretutindeni unde se prezintă regele.

— **Călătoria regelui Saxoniei.** Din Drezda se anunță, că regele Saxoniei va face o călătorie pe mare care va dură din 20 Martie până în 19 Aprilie, dela Anvers până la Genua, regele se va întâlni cu fiica-sa, cu principesa Pia Monica.

Miscarea culturală.

Teatru în Cărpiniș.

Avântul dat de Astra noastră și Societatea de teatru întrunirilor noastre sociale și producțiunilor teatrale a însuflețit și cele mai ascunse unghiețe ale poporului nostru.

Pe seara din ziua de »Stretenie«, s'a vestit producțiunea teatrală: »Paza Maicei Sfinte«, 2 declamațiuni de Coșbuc cu un tablou viu.

Era un început, și ca să mărim învingerea greutăților lui, n'am stat la îndoială frunzași din Gârbova, Mercurea și Reciu, a grăbi cătră Cărpiniș.

Piesa nu dintre cele ușoare, zelul învățătorilor Muntean și Ivan, uniți în simțiri și însufleșiți de mult stăruitorul și energicul notar Cornel Muntean, parohul Munthiu și alți frunzași, — a făcut să iasă la iveală, ce talente zac în fiii poporului nostru.

În rolul dirigătorului curții s'a achitat cu succes învățătorul Ivan, în mimică și accentuare, iar în Smarandita fiica lui, domnișoara Popa, a fost fidelă situațiunii ce o reprezintă piesa. Cei trei aventurieri haiduci, doftor, neguțator ambulant și

orientalist, reprezentați prin trei tineri țărani, unul feciorul mai mare al cantorului Groza, admirabil a imitat pe șarlatanii ce sug poporul nostru și pe criminalii înfricoșați, ce se țin în scutul pădurii; a doua fiică a neguțatorului Popa și fiul mai mic al cantorului, și cu deosebire acesta, foarte natural au reprezentat pe copiii înopțiți în pădure, ce au destăinuit planul de omor și jaț al haiducilor; iar doamna notărășită Muntean, în rolul țărancei credincioase stachiilor, și o altă fiică a unui țaran de acolo, ca mamă a copiilor rătăciți în pădure, au adus în deplină evidență deșartă și dragostea și durerea de mamă a româncei. Apoi jandarmii, ce au luat sub scut pe conte și au prins pe haiduci, doi feciori voinici din sat, credea, că aevea sunt păzitorii ordinii publice și groaza mișeilor. Și contele puțin credincios, lăsat de mamă-sa în »Paza Precestii«, în tot rolul său și mântuirea sa din cursa deschisă, învățătorul Nicolau Muntean, cu ifosul cerut și credința naturală la care s'a convărtit prin »Paza Precestii«, au frapat pe curioși.

Și pe lângă toate acestea, cele două declamațiuni bine predate de două din țărancele mai sus pomenite, tabloul viu al șezătoarei cu dragălașele acorduri și jocuri ale feciorilor și fetelor noastre, precum și prezentarea plină de nevinovăție a îngerașului din piesă, angajat în »Paza Precestii«, o copilă a satului, pusă de repeți ori în lumina focului bengalic aprins după culise — a potențat surprinderea noastră cu o astfel de producțiune.

Aplauze zgomotoase, un efect deosebit moral în popor, o animație generală, a fost răsplata începutului așa splendid reușit, pe lângă un venit material prea frumos de 150 coroane.

Laudă inițiatorilor, și laudă țărânimei noastre, pământul cel bun, în care ușor încolțește și roada multă aduce sămânța sămănătorului!

După producțiune a urmat, joc și în pauză masă comună veselă cu toastے însufleșite: de parohul Munthiu pentru bineventarea oaspeților, de parohul Pap din Gârbova pentru meritul inițiatorilor și virtutea țărânimii, de notariul Munthiu din Reciu pentru talentele din popor ș. a.

Grupuri — grupuri de țărani cu ploști butucoase pline cu escelentul vin de Cărpiniș, produs al lor propriu, își închinau din toate părțile, și veselia produsă de reușita cauzei și puterea Bachusului local, era mărită prin jocurile noastre populare frumoase, însufleșite de muzica unui bun taraf de lăutari din cuibul ceterașilor Gârbovei.

Iată puterea de viață și veselie bună pronunțată și în Cărpiniș, iată efectul trimbiței de rededeptare din centru! Iată și Cărpinișul ajutorat!

Exempla trahunt, — urmează — Reciu. La vedere acolo. R.

Acțiunea de scăpare a școalelor.

Poporul românesc respinge ajutorul de stat.

Totvărădla.

Comuna noastră Totvărădla a respins ajutorul de stat și a ridicat salariul învățătoresc precum cere legea lui Apponyi. S'a ridicat salariul în comitetul și sinodul parohial ținut la 6/19 Februar 1908 sub prezidența domnului protopop Procopie Givulescu. Astfel comuna noastră a scăpat școalele poporul s'a arătat vrednic.

Nici nu ne putem lăsa noi mai pre jos când avem în comună pe un țaran, iar dintre economi pe un cantor, ca Madincea, ca frații Muntean, Oprea Solomon și alții.

AVIZ!

Abonenții cari nu și-au achitat abonamentul sunt rugați din nou să binevoiască a trimite numai decât, deoarece administrația va sista după 8 zile trimiterea ziarului pe mai departe acelora, cari nu vor plăti. Ne-am hotărât, că d'aci încolo să nu mai trimitem pe credit. Eccepțiune nu putem face cu nimeni.

Administrația ziarului.

NOTĂȚI.

ARAD, 7 Martie n. 1908.

— **Manevrele regale din anul acesta.** Din Viena se anunță că Maj. Sa va călători pe la mijlocul lunei lui Iulie la Királyhid, ca să ia parte la întrecerea de tiraliori, după aceea va merge la Ischl și pe la sfârșitul lunei lui August va veni iarăș în Ungaria, ca să ia parte la manevrele regale, cari se vor ținea în comitatul Vas și Sopron, la cari vor lua parte corpul XIII din Zagreb, al V-lea din Presburg și al IV-lea din Budapesta. Cartierul general va fi în castelul dela Kismárton de pe moșia contelui Eszterházy Miklós.

— **O deputațiune de ciangăi în cameră.** Corespondentul nostru ne anunță următoarele: O deputațiune a ciangăilor din Hadikfalva (Bucovina) a umblat ieri pe la ministerul de agricultură cu rugarea, ca să le ajute a veni în patria lor veche. În locul ministrului i a primit secretarul Mezössy, care le-a promis că le va sta în ajutor.

Mai târziu au adus rugarea ciangăilor înaintea camerei. În cameră i a primit Barabás, care le-a promis, că va supune camera cauza lor. Mai târziu au mers și la Rákosi Jenő, care deasemenea le-a promis că le va sta în ajutor.

Știm, guvernul unguresc este atât de marinimos, încât întâi va cumpără pământuri pe seama lor — scăpând astfel pe vre-un nenorocit de gentry dela sapă de lemn — apoi îi va chema acasă, unde vor sta până când vor vedea, că tot e mai bine în Bucovina, decât în Canaanul unguresc și la întoarcere vor exclamă: »Ne pare rău de ceace am făcut, dar vedem că guvernul patriotic nu se mai îngrijește de noi, mergem acasă la Bucovina, unde este mai bine decât în Ungaria!«

— **Pangermanii în Ungaria.** O corespondență din Ruma publicată în »Wiener Deutsch Korrespondenz« ne vestește următoarele: La alegerile pentru dieta provincială din Zagreb deputat al cercului Ruma, a fost ales Riester, candidatul partidului german.

Biroul telegrafic al presei ungurești a și informat lumea, că la Ruma a fost ales un »pangerman« cu numele Riester.

Un german, care nu-și tradează naționalitatea sa e prin urmare după concepția »maghiaronilor« »pangerman«. De felul acesta sunt »informațiunile« pe cari le dă guvernul unguresc străinătății și pentru care scop, a și trimis un consilier la Berlin, ca să »clarifice« presa germană din Germania asupra împrejurărilor din Ungaria.

Ca cel mai apt pentru misiunea aceasta »guvernul coaliției« a ales pe un funcționar, care pe timpul lui Fejérvary avea chemarea să influențeze presa străină contra coaliției. Evident, că omul acesta este foarte obiectiv, — adaugă ironic numitul ziar.

— **Starea lui Lueger.** Se vestește din Lovrano că starea sănătății lui Lueger, primarul Vienei, s'a îmbunătățit în ultimul timp așa de mult, încât zilele aceste a putut întreprinde pe jos o călătorie la Abbazia.

— **Ofițer austro-ungar deținut pentru spionaj.** Din Milano se telegrafează, că santinela italiană în partea de sus a văii Canonica de către hotarul austriac au deținut pe un ofițer austro-ungar, care tocmai își făcerea însemnări topografice.

Ofițerul austro-ungar a fost dus la Brescla, cu escortă.

— **Un nou »naționalist« ales consilier orașenesc în Biserica-albă.** La Biserica-albă a fost ales săptămâna trecută în consiliul orașenesc dl dr. August Schümichen, un naționalist înflăcărat, cu o majoritate de 54 voturi.

Felicităm atât pe dl dr. Schümichen cât și pe bravii alegători pentru nimerita alegere.

— **Reuniunea „Filharmonia“** din Arad dă al patrulea concert mâne la orele 5 după amiază în sala otelului Crucea Albă cu binevoitorul concurs al capelei militare a reg. 33 din loc, sub dirigența dlui capelmaitru Alex. Zellner. Programul este foarte bogat. Se cântă mai multe piese din Beethoven, Goldmark, Grieg și Zellner. Bilete se află la librăria Weis și Klein, Palatul Minoritilor.

— **Satisfacție lui Apponyi.** Cică — după foile ungrești — să fie toate minciuni gogonate, ce a scris bătrânul și marele Björnson despre Apponyi. Ba chiar străinătatea care judecă obiectiv (adecă prin prizma ziarelor judeo-maghiare) cică — ar fi dat de gol pe Björnson. Foile maghiare scriu că societatea »Alliance scientifique universelle« compusă din cei mai mari învățați, politici și artiști — în congresul ținut în 27 Faur în Athena — l-a ales membru de onoare pe Apponyi la propunerea membrului maghiar, Toth László notar al tablei regești. Isprava aceasta s'a întâmplat în țara palicarilor!

— **Proiectul de lege pentru expropriarea Polonilor.** Proiectul de lege pentru expropriarea silită a polonilor a fost primit la 1 Martie de senatul prusian. Proiectul s'a primit fără nici o modificare adusă de comisie. Numai averile bisericilor nu vor putea fi expropriate. Terenul cumpărat în felul acesta pentru coloniștii germani, va fi de 70 mii hectare, iar suma votată e de 254 milioane mărci. Interesant e faptul, că prințul Ernest Gunter și mai mulți prieteni ai împăratului, au votat contra proiectului.

— **Regele Manuel al Portugaliei — se căsătorește.** O telegramă din Lisabona anunță, că în Portugalia s'a lătit pretutindeni vestea despre căsătoria regelui Manuel, care va lua de soție pe principesa Victoria, unica fiică a împăratului Germaniei. Împăratul Wilhelm va sosi în curând la Lisabona ca să viziteze pe regele Manuel.

— **Din Bucium** (Alba inf.) ni-se scrie că în 3 l. c. p. m. la 6 ore a fulgerat, urmând apoi un tunet (durduit) lung întocmai ca vara, iar după asta peste întreaga comuna s'a lăsat o ploaie caldă.

— **Cadavrul mamei fostului rege Milan al Serbiei.** Din Iași se anunță, că zilele trecute a fost desgropat cadavrul principesei *Maria Cartargiu*, mama fostului rege Milan al Serbiei — din cimitirul din Iași, care a fost prefăcut în parc. Principesa a murit în 1876 în Paris. Corpul îi l-au îmbalsamat și l-au transportat la Iași, unde după 32 de ani iar a ajuns la lumina zilei. Cadavrul era așa de intact și cu deosebire trăsăturile feței așa de proaspete încât credeași, că numai ieri-alaltăeri a fost înmormântată. Cadavrul zace într'un sicriu de gorun cioplit artistic, de asupra căruia e deschizătură acoperită cu o placă de sticlă. Prin deschizătură se poate vedea capul martei așezat pe o perină de mătasă, și mâinile încopciate pe piept. Chiar și hainele sunt întocmai ca la înmormântare, dovadă că sicriul cel dublu a fost lipsit de aer. Preoțimea imediat a a înștiințat rudele principesei, cari vor lua măsuri în ce privește înmormântarea din nou a bunicei asasinatului rege Alexandru al Serbiei.

— **Necrolog.** Primum următorul caz de moarte: Lucreția de Görög nasc. de Papp a încetat din viață, Mercuri la 4 Martie n., dimineața la orele 4 și jumătate în clinica chirurgicală nr. 2 din Budapesta, în al 50-lea an al vieții și al 28-lea an al fericitei sale căsătorii, fiind provăzută cu tainele sfintei cuminecături. Defuncta au fost înmormântată după ritul gr.-catolic, Vineri în 6 Martie n. la orele 10 a. m. în cimiterul comun de lângă Rákos-Keresztur. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată! Budapesta, la 5 Martie n. 1908. Pe defuncta o deplâng: Nicolae de Görög, cond. de cărțile funduare în Eger ca soț. Plea, Sylvia și Lucreția ca fiice, și număroase rudenii. Trimitem celor înristați condolențe.

— **Catastrofă într'o pădure.** Din Rosenberg se anunță următoarele: În pădurea dela Dubrava, proprietatea fabricii de hârtie de acolo o lavină de zăpadă a îngropat treisprezece lucrători, dintre cari șase au murit momentan. Șapte însă și-au frânt mâinile și picioarele și astfel starea lor este fără speranță.

Medicii ambulanței s'au dus la locul nenorocirii, dar nu au putut face nimic, împiedecați fiind de un viscol teribil.

— **Împăratul Germaniei — ca fabricant.** Tendința împăratului Germaniei e ca industria germană să domnească pretutindeni, nu numai în imperiu, ci și în colonii. Împăratul *Wilhelm* a întemeiat în *Kadinen* o fabrică de porțolan, la care sunt angajați 2000 de oameni. El conduce întreaga administrație. El a ales cassarul, îngrijitorul și chiar și pe muncitorii. Dar nici aceștia nu pot câștiga împotriva sorții lor, căci împăratul se îngrijește ca muncitorii să aibă case cât se poate de curate și în jurul casei grădina plină de flori și de pomi. Muncitorii mai au la dispoziție sală de lectură, bibliotecă, ziare și reviste. În Germania nu e alt fabricant mai popular decât împăratul Wilhelm. Dacă petrece în *Kadinen* se duce în fiecare dimineața la 6 ore în fabrică și salută pe muncitorii, zicându-le:

— *Bună dimineața muncitorilor!*

La ceea ce lucrătorii mulțămesc cu toții:

— *Bună dimineața, Maiestate!* Chiar și dacă e departe de *Kadinen* și atunci se ocupă cu afacerile fabricii. Deunăzi *Carnegie* regele oțelului a vizitat fabrica de porțelan a împăratului. Acesta deși nu-i cap încoronat, totuși se poartă cu capețele încoronate, cași cu niște bancheri. *Carnegie* l-a numit pe Wilhelm înaintea direcției fabricii, de *principe al industriei.* Aceasta a ajuns și la urechile împăratului și zău bine c'a căzut. Împăratul face mare reclamă pentru fabrica lui. Cine vrea să-l facă plăcere, acela comandă vase după sfârșirea prânzului de curte — din fabrica *Hohenzollern.*

Și împăratul momentan își înseamnă comandarea în notiș, pe care tot cu el îl poartă. Numai aceea l-ar mai trebui, ca în călătoriile sale să mai poarte o ladă fixată cu vase de porțelan și cu ea și prețurenturi, cu cari să stea gata la dispoziția publicului.

— **Două milioane de împușcături într'o oră.** »The Daily Mirror« din Londra a adus o știre senzațională din New-York. Anume, un oarecare *Fred Baugter* de origine elvețian, a inventat o asfel de armă, cu care poți trage de două milioane de ori pe oră. Natural că pușca cea nouă se sloboadă în mod automat.

Afară de aceea mai are și alte proprietăți minunate, că nu se folosește la ea nici praful de pușcă nici nu pocnește, nici lumina nu se vede. Cele două milioane de gloanțe costă numai 96 de coroane, pe când, la puștele folosite azi în armată tot aceste gloanțe ar costa 192.000 de coroane. Inventatorul e numai de 39 ani. A mai inventat și alte mașini automate.

Invențiunea ar vinde-o ori și cărei puteri, dacă l-ar da 24 milioane de coroane. La din contră mașina o nimicește și secretul nu-l va trada nici în testamentul său.

Vestea aceasta dacă ar fi adevărată pe oameni cu scaun la judecată nu-i bucură de loc, pentru că atunci statele nu s'ar ținea de alta decât tot să comande la arme noi și să tot arunce dări noi pe bietul popor.

Afară de aceea ferească Dumnezeu de un războiu cu astfel de arme!

— **Inmormântarea căpitanului Goeben.** Din Berlin se telegrafiază: La înmormântarea căpitanului Goeben, care a jucat rolul principal în drama dela *Allenstein*, cimitirul a fost încunjurat de soldați. Pe la 10 ore mama răposatului însoțită fiind de câțiva foști camarazi din regimentul lui și de mai mulți domni civili s'a dus în camera mortuară, unde preotul militar s'a prezentat fără odăjdii. La dorința mamei sale au mai deschis odată sicriul. Rânele dela gâtul căpitanului Goeben, imediat le-au cusut, ca priveliștea să nu fie așa de groaznică. Mama lui Goeben

înainte de înmormântare a părăsit cimitirul la trăsura închisă. După aceea opt artileriști au ridicat pe umeri sicriul de gorun împodobit cu flori și l-au dus la groapă. Sicriul l-au urmat vre-o cincisprezece oameni, între cari erau șase ofițeri și doi judecătorei dela tribunalul militar, cari când sicriul a fost lăsat în mormânt, au murmurat o rugăciune pentru sufletul celui sinucid.

— **Matzky Károly**, cofetar în Arad, recomandă pentru sezonul carnavalului cele mai fine prăjituri de thee și bomboane. Fabricație proprie

Pentru clarificare

Dela dl Iorga.

Primum spre publicație următoarele: t

București, 20 Februarie v. 1908.

Domnule Redactor,

Regman e un plagiator.

A plagiat de două ori.

Odată — singura în discuție — a reproduc *cuvânt de cuvânt* articolul meu din »Noua Revistă Română«, I. p., 375.

Rezumatul din »Foia Diecesană«, nr. 7, p. 2 al conferenței lui Regman, e, dela »Ceeace fine în picioare« până la mijlocul coloanei următoare — deci 60 de rânduri cu *petit* — reproducerea exactă a articolului meu pomenit.

Ce vă spune el, că a utilizat »Revista Universitară« II, p. u., unde s'ar fi tipărit »Cursul meu după notițele studenților« e o glumă proastă. Niciodată nu mi-s'a tipărit cursul »după notițele studenților«, cu voia și știința mea. În acel loc sau în »Noua Revistă Română« el n'a putut găsi decât *articolul meu scris și subscris de mine*, ori cât ar fi servit el și ca lecție universitară.

Inercarea de a scăpa prin tangentă, spuid că »Foia Diecesană« îl dă numai »rezumatul« conferenței, e ridiculă. Cum adecă, »rezumatul« s'a brodit a fi un plagiat? Regman »rezumat« în 1908 devine... Iorga de acum vre-o zece ani? Ciudat lucru și cu aceste »resumate«...

O grosolană necuvlință și o insinuaire nedemnă e însă atunci când acest domn își permite a spune că s'a folosit de un curs de sociologie al lui Simel, profesor în Berlin, și de notițele făcute după renumitul istoric din Lipsca, Lamprecht, al cărui școlar, după cât știe d-sa (Regman), este și profesorul Iorga.

Înțelegeți cum vine lucrul. Adecă au urmat aceiași profesori, au luat note și unul și altul — la distanța de douăzeci de ani — și dacă sămănăm în... stii românesc, aceasta înseamnă că eu, N. Iorga, sunt tot un fel de plagiator ca și un Regman oarecare.

Cum v'a venit dvoastră când ați tipărit așa o insinuaire la adresa mea?

Aflați, bunii mei domni, că *n'am urmat pe Simel*, că *n'am urmat pe Lamprecht* și că *Dumnezeu m'o ferit*, în toată viața mea, de a cerși pâne, bani sau idei dela orice om pe lume.

Adânc desgustat de asemenea oameni și asemenea procedări, cer, în puterea dreptului meu de a respinge aserțiunile neadevărate sau calomnioase făcute în legătură cu persoana mea, să tipăriți această scrisoare întreagă.

Interesele moralității publice acolo la dvoastră cer și ele să o faceți.

N. Iorga.

N. I. După aceea mai am spus în coloanele următoare.

Ultime informațiuni.

Conflict între Germania și Anglia.

— O scrisoare senzațională a împăratului Germaniei.

Un corespondent militar al ziarului »Times« din Londra anunță că împăratul Germaniei a trimis admiralului englez *Twerdmouth* o scrisoare în care caută ca să influențeze pe ministerul de marină englez în favorul flotei germane cu privire la împrumutul ce se va vota pentru marina engleză. Scrisoarea împăratului precum și răspunsul ministrului vor ajunge cât mai de grabă în parlamentul englez, și nimeni nu va trage la îndoială

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás — măstru de monumente și pietre de cimitir. —

Fabricație proprie din marmură, granit, seynit, labrador etc., din pietre de marmură magazina se află în **Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.**
Cancelaria și magazinul central: **Kolozsvár, Dézsma-u. nr. 21. Telefon 662.**
Filiale: Nagyvárad, Nagyzeben, Déva și Bánpaták.

că însămnătatea acestor lucruri e din cale afară de serioasă. Și mai departe ziarul adaugă, că prin aceasta scrisoarea scopul împăratului a fost ca Germania să devină prima putere maritimă a lumii.

Președintele republicii franceze Fallières la Petersburg. Corespondentul din Petersburg al ziarului »Berliner Tagblatt« anunță: că președintele Fallières împreună cu ministru de externe al Francei vor călători încurând la Petersburg.

Conflict între Germania și Anglia. O scrisoare senzațională a împăratului Germaniei —

— **Arestarea unui revoluționar bulgar.** Ploiești, 8 Martie. — Azi dl I. Zaharescu, șeful siguranței a descoperit o afacere din cele mai senzaționale. Un bulgar anume D-nul Ivanov, în etate de 33 ani, pripășit de câteva zile în orașul nostru, a fost arestat în urma unui denunț că e spion al comitetului revoluționar bulgar din Macedonia.

El a mărturisit că venise la doi compatrioți Dumitru Cristea și Ștefan Dumitru, mari proprietari în oraș, cari se ocupă cu lucruri în antrepriză, pentru a lua dela fiecare 1000 lei.

Asupra lui s'a găsit o carte poștală din partea comitetului macedonean bulgar, prin care se cere 1000 lei, pentru a putea cumpăra 18 puști.

Scrisoarea se termină spunând, că pe ziua de 1 Martie va fi o mare mișcare.

Arestatul e un om inteligent și își dă seamă bine de cele ce spune.

Vaida în luptă.

— Ședința dela 7 Martie a Dietei. —

— Prin telefon. —

Prezidează Justh, iar după el Návay. Dintre naționaliști prezenți Maniu, Vaida, Lucaciu, Pop, Damian, Brediceanu, Polyt, Hodja, Blaho, Mrksici.

Senzația zilei este că Vaida a reluat lupta, cu aceeași energie pe care am acui-rat-o în trecut.

Când a început să vorbească, un-gurii au ieșit afară, chiar și disidenții. Croații l-au încunjurat însă. Supilo a venit și s'a așezat lângă el.

Nainte de ordinea zilei interpelează în privința violării dreptului de limbă protocolară în mai multe comune din comitatul Timiș.

Lengyel Zoltán spune că dacă guvernul într'adevăr vrea să modifice regulamentul camerei așa cum e proiectul Nagy și dacă nu face declarații privitoare la sufragiul universal, să nu să mire că disidenții vor face tot posibilul contra revizuirii proiectate.

Justh: Se va vedea mai târziu planul guvernului!

Se intră în ordinea de zi.

Vorbirea lui Supilo.

Energicul deputat croat Supilo ține o admirabilă vorbire în contra revizuirii regulamentului camerei. Zice că parlamentul acesta nu e ungar, ci comun, fac parte dintr'ansul și deputații regatului croat (protestări pe băncile guvernamentale și strigăte: *Sunteți o provincie a Ungariei, nu regat!*) ale căror interese discutându-se aici, avem datoria să vă oprim a face un regulament reacționar. Nu ne putem împacă îndeosebi cu acea dispoziție ca parlamentul să fie stângenit în ce privește orice inițiativă și toate drepturile să le aibă prezidiul

Respinge proiectul.

(Croații și naționaliștii îi fac ovațiuni).

Wekerle răspunde.

Wekerle răspunde că deși recunoaște că Supilo a vorbit puternic, asta nu este decât să îndemne majoritatea să lupte și mai hotărât pentru revizie (aplauze între coaliționiști).

Alți naționaliști.

Blaho (slovac) vorbește contra revizuirii. Supilo replică energic lui Wekerle, bătându-și joc de guvern, care de doi ani tot s'ascunde, își schimbă părerile și calcă ce a făgăduit.

Roits (croat) vorbește contra revizuirii. Mrksici (sârb) deasemenea combate revizuirea.

Ședința se suspendă pe 10 minute. După redeschidere vorbește Vaida.

Vorbirea lui Vaida.

Când se scoală Vaida și începe a vorbi, ungurii repetă ceea ce au făcut cu Tisza: ies toți din sală, ca la comandă. Croații însă rămân toți în sală și ca un semn de simpatie, se adună în jurul lui Vaida. Supilo stă chiar aproape.

Vaida ține o vorbire mare, demnă de celelalte prin care s'a remarcat dela început ca un valoros combatant în parlament. Vorbește calm, invocând un arsenal întreg de argumente, unul mai puternic decât altul. Zice între altele:

»Noi, deputații naționaliști luptăm aici pentru a deschide șanțurile constituției și pe seama *popoarelor încâtușate* (aplauze puternice).

Spune că garanțiile de libertate în parlamente, o lege electorală dreaptă și cinstită aplicată, — iată garanțiile constituționalismului, iar nu proiectele lui Andrássy și revizuirea regulamentului. »Dacă se va vota proiectul lui Nagy, se desființează însuși parlamentarismul, căci sub regimul acestei reforme toată puterea este în mâinile prezidentului, ori mai bine în mâinile guvernului, care va ști să aleagă un prezident instrument. Nici într'o țară din lume nu s'a mai pomenit așa ceva«.

Combate cu multă istețime argumentele oratorilor guvernamentali, cari invoacă regulamentul camerei engleze. Să nu se uite însă că parlamentul englez și-a dat actualul regulament numai după ce Englitera a ajuns cel mai parlamentar și mai constituțional stat din lume și după ce s'a dat sufragiul universal. Dați și dvoastră sufragiul universal întâi!

Critică în amănunte proiectul și vorbirea lui Apponyi din care rezultă că se tinde la introducerea *absolutismului național maghiar* (aplauze). Și întreabă: »Unde s'a mai văzut ca un parlament să facă regulament pentru o altă cameră, viitoare, care se va alege pe alte baze, și încă înainte de a ni-se spune măcar liniamentele generale ale noiei legi electorale. Dar cine vă asigură că viitoarea constelație nu se va deosebi radical de actuala, că va mai veni o altă majoritate?! Nu e eschis că în viitorul parlament elementele radicale și democrate să lupte paralel și în înțelegere cu noi, naționalitățile.

Nimic mai firesc adică, decât ca suferința comună să unească elementele radicale«.

Conjură majoritatea să nu revizuiască în felul propus regulamentul dietei, căci un astfel de regulament poate deveni armă cu două tăișuri, întorcându-se cu vremea contra autorilor ei.

(Naționaliștii și croații îi fac entuziaste

ovațiuni. Toți îl felicită. Ungurii reîntră după acestea în sala de ședință).

După ce Nagy Dezső interpelează în chestia mizeriei locuințelor, ședința se ridică la orele 2.

Dela clubul parlamentar.

— Prin telefon. —

Budapesta, 7 Martie. Clubul parlamentar a naționalităților a ținut o ședință de trei ore. Membrii cari nu sunt încă în Budapesta au fost chemați telegrafic.

Amenințări cu dizolvarea.

— Prin telefon. —

Budapesta, 7 Martie. Ministrul Andrássy într'o convorbire cu Farkasházy a declarat că dacă opoziția face obstrucționism va dizolva dieta.

Economie.

Adunare economică la Sebeș! Duminecă în 8 Martie să ține în Sebeșul-săsesc întâia adunare economică pentru propaganda ideilor propovăduite de »Centrala Tovărășilor« dela Orăștie și de însoțirea pentru asigurarea vitelor. Merg d-nii V. C. Osvadă și I. Moța.

— **La Văjdoci-Sârbi, lângă Hălmegeș** pe un teritor de 15 șurfi, s'au descoperit mineraiuri bogate în aur, argint și aramă. Fericitul posesor al acestor bogății — cari așteaptă însă a fi exploatate — este dl Lazar Opreanu, învățător în Zarand. Dorim să auzim că s'au pornit cât mai iute lucrările de desgropare a atâtor bogății reale!

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 6 Martie 1908.

INCHEREA LA 1 ORĂ:

Grân pe Apr. 1908 (100 kg.)	24.28—24.30
Secară pe Apr.	21.30—21.32
Ovăș pe Apr.	15.80—15.82
Cănuș pe Mai 1908	13.26—13.28

INCHEREA LA 4 ORE:

Grân pe Apr.	24.20—24.22
Secară pe Apr.	21.24—21.26
Ovăș pe Apr.	15.78—15.80
Cănuș pe Mai 1908	13.22—13.24

Slăbiciunea

provenită sau din nedesvoltarea organelor, sau din boală, se vindecă repede prin Emulsiunea SCOTT, care se poate numi de medicament nutritiv, fiindcă puterea lui vindecătoare e neîntrecută și pe lângă aceasta e gustos și se mistue ușor. Și cel mai îndărătnic bolnav se obișnuște ușor cu

Emulsiunea SCOTT,

care nu produce greutate nici în stomacul cel mai slab.

Prețul unei sticle originale 2 cor. — 50 fil.

Se află în toate farmaciile.

La cumpărarea Emulsiunii vă rog să observați marca care reprezintă un pescar.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.
Editor proprietar George Nichin.

FRANZ JOSEF
APA PURGATIVA CEA MAI BUNĂ DIN
APELE PURGATIVE

Fondat la 1858.

Telefon Nr. 459.

Müller I. și Fiul

fabrică de văpsit haine, curățitorie chimică și spălătorie de rufe, în aburi.

ARAD, fabrica și cancelaria: Tököly Imre utca 40—42.

Magazine de primit hainele: Józseffőherceg ut II sz. Foray u. 2 b. Asztalos Sándor 2—3 sz.

Magazine de adunat haine în provincă: Deva, Brașov, Gyulafehérvár, Segesvár, Vajdahunyad, Szászváros, Székelyudvarhely.

Aducem cu stimă la cunoștința on. public că fabrica noastră, cu reputație regnicolară care există de 50 de ani,

de văpsit haine, curățitorie chimică și spălătorie cu aburi

am mărit-o și ne-am procurat mașinile cele mai moderne și așa poate rivaliza nu numai cu fabricile din țară ci cu oricare fabrică din străinătate.

Curățim sau văpsim chimic, tot felul de haine de damă și bărbătești, haine de copii, întregi, fără să fie desfăcute, mai departe stofă de mobilă, perdele, broderii, dantele, mănuși, blănuși ș. a.

În fabrica noastră de văpsit rufele cu aburi care e montată din nou cu mașini excelente, le spălăm curate ca zăpada, fără vr'o leșie care ar sîrîcă rufele, dar mai ales gulere, manșete, cămăși bărbătești ș. a. cari fiind lustruite cu mașina noastră, par a fi noi.

Mulțumind părtinirea de până acum a on. public o solicităm și mai departe

Müller I. și Fiul.

Expedarea pe postă să execută prompt și cu îngrijire.

Serviciu prompt și îngrijit.

Serviciu prompt și îngrijit.

Acuma a sosit

Untura de pește proaspătă de Norvegia

fără culoare și miros, calitate escelentă.

Prețul unei sticle 2 coroane.

Contra

supărărilor reumatice

este escelentă

Spirtul Reuma

Incercat de atâtea ori cu succes.

Prețul unei sticle 80 fileri.

Se capătă calitatea originală în farmacia lui

Rozsnyai Mátyás

Arad, Szabadság-tér.

Nr. telefon 331.

Nr. telefon 331.

HAINÉ PREȚEȘTI.

Am onoare a aduce la cunoștința on. preoți, că mi-au sosit

stofele negre de primăvară

și vară și le păstrez în magazin în mare asortiment. — Mă voiu sili ca și până acum să câștig încrederea și mulțumirea on. mei clienți.

Pentru comanda din provincie e de ajuns să se trimită o reverendă de model sau o haină; la dorință însă

mă duc pe cheltuiala proprie până la fața locului.

— Primesc confecționarea și repararea odăjdiilor bisericesti, cu prețuri moderate. Prăvălia: Lângă casina națională, casa Balog György. Szabadka. Vesselényi ut. **Hadnagy István**, croitor de haine civile și pretești.

FISCHER T COMP NAGYENYED

PEPINERIE DE POMI SI VITE

150.000 Pomi Roditori
1.000.000 Sujete
1.000.000 Planta pentru gard viu arbori de promenada, arbori de ornament, roze, fructe cu boaba, contiferi etc.

1 Milion altoae de vite, vita de vite Europeană și Americană cu su.

Specialitate: altoae de vita pentru desert.

Sub-cultura
120 jug.
oat.

30.000
Pruni de Bistrita si de Bosnia oltuiti Exemple foarte frumuse

Fără
rădacina

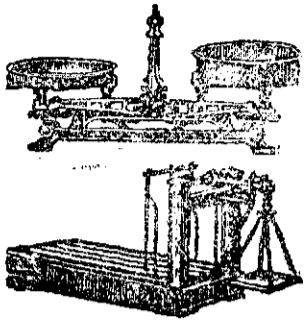
∴ ∴ Cataloage gratis. ∴ ∴

Să sprijinim industria din loc!

I. SPANLANG,

Iăcătușier

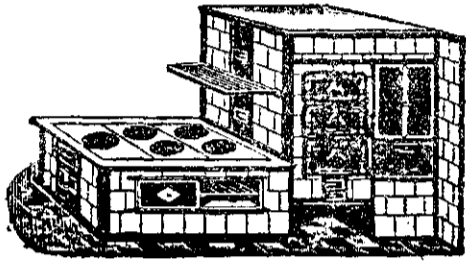
ARAD, Flórián-u. nr. 6e (casă proprie)

Primește în lucrătorea sa orice lucru ce stă în atingere cu această branșe, ca:

ferării pentru clădiri, mașini de fierț, porți, balcone, coridoare, trepte, grilaje verende, scuturi, tablete în orice formă, sobe Meidinger, fântâni săritoare, și orice soiuri de renovări.

Indeplinesc orice comandă atât în loc cât și în provincie în modul cel mai cinstit — iar pentru lucrul făcut de mine primesc chezașia.

Cerând sprijinul onoratului public, român

Cu stimă:

I. SPANLANG,

Iăcătușier.

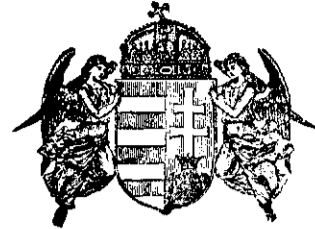
Planuri pregătesc gratuit.

Orice lucru se îndeplinește, sub îngrijirea mea proprie.

Lucru admirabil. — Prețuri ieftine. — Serviciu prompt.

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Bpesta în 1896.

**TURNĂTORIA
DE CLOPOTE**

Fabrica de
scaune de fer
pentru clo-
pote - - alui

ANTONIU NOVOTNY

TIMIȘOARA-FABRIC

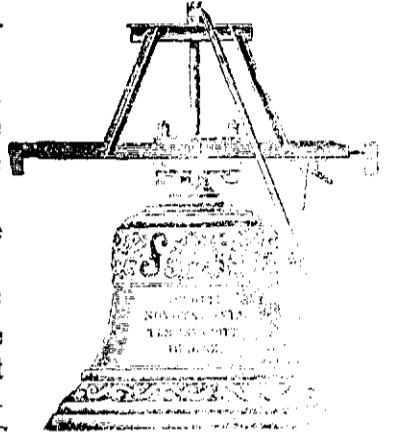
Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase, pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte îndată ce clopotele sunt bătute de o lătore fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

CLOPOTELE GĂURITE

de dînsul inventate, și premiate în mai multe rinduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S

și au un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu.

Se mai recomandă apoi pentru facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător — pentru preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut ca și spre turnarea de toace de metal. — Preț-curantarii ilustrate gratis.

Cel mai bun loc de cumpărat

TEA rusească

veritabilă

de China și Caravan în pachete originale măsurate.

Rum Jamaika

diferite soiuri veritabile
în sticle proprii se pot găsi

la drogueria și parfumeria lui

Vojtek és Weisz

ARAD.

LENGYEL KÁLMÁN

.. FABRICANT DE INSTRUMENTE MUZICALE ..
IN CLUJ EGYETEM-U. NR. 1.

ATELIER SPECIAL DE INSTRUMENTE CU COARDE.

Violinele vechi de măiestri și fabricațiune proprie, precum și violini, celuri și gurdune, instrumente cu coarde, franțuzești, veritabile italienești, germane și Weicholt, tocuri de violine frumoase de calitate mai fină și mai simplă, ținător de note și mare depozit de felurite părți de instrumente muzicale.

Pe baza studiilor câștigate aici și în străinătate se angajează să facă reparaturile cele mai complicate și le săvârșește cu multă dexteritate.

Atrage atențiunea care da vioarei un ton moale, despre dovedirea aceasta servese neunmăratele scrisori de recunoștință.

Comandele în mare sau mic se espediază imediat.

Pe cei interesați îi primește cu plăcere în Kolozsvár (Cluj) în prăvălia din str. Egyetem nr. 1., precum și în atelierul din curte.

on. public
muzical
sur diena
din Cluj,
pe care
dacă o
așezi în
vioare și
cel mai
slab in-
strument
dă tonuri
curate
pline și
puternice,
mai de-
parte lae
de vioară
fabricație
proprie,

Preparațiuni de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás fürdő

noi aranjamente

expediază în afară de cartel o cantitate ori cât de mare

ACID-CARBONIC-LICHID

natural, chemic, din isvorul de acid-carbonic din băile Buziás, pentru prepararea apel gazoasă (soda) pentru restauratori și alte scopuri industriale.

Nu se poate confunda cu acidul-carbonic artificial care e mai fără spor. ● Serviciu de încredere, conștiincios!

Ape minerale și medicale de Buziás

în sticle de 1 și de 1/2 litre.

Au un efect neîntrecut pentru boale de inimă, rinichi și beșică.

Apă de masă de prima calitate!

Lămuriri servește cu plăcere:

„Muschong-buziásfürdői szénsavmúvek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn“.

Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.

Se caută reprezentanți isteși din loc.

Vânzare de trăsuri

Se află de vânzare

● trăsuri cu coperiș folosite ●

și alte

●● trăsuri noi de tot soiul ●●

cu prețuri ieftine.

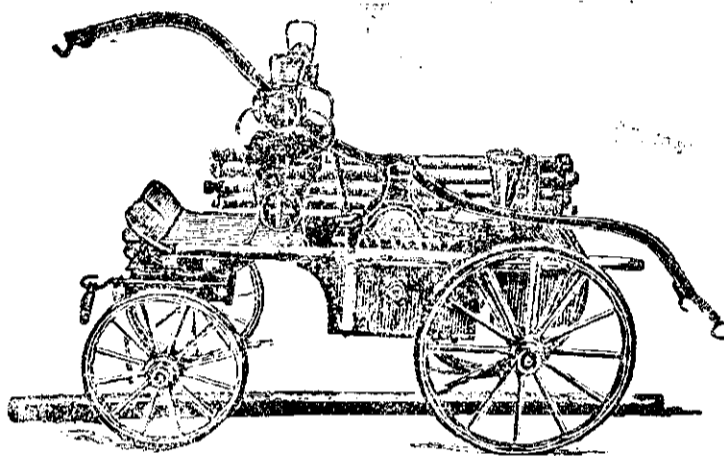
Se primesc spre reparare — în timp scurt și preț moderat — trăsuri folosite, sau se schimbă.

Olasz Lajos, Arad.

fabricant de trăsuri

Erzsébet királyné-körút, vis-à-vis de Ipartestület.

Fondat în 1868.

TEUTSCH GYULA

Prima fabrica din Brașov

de mașini, pompe de stins focul și tot felul de articole de alamă, institut pentru nichelare, magazin de biciclete, mașini de cusut și mașini agricole

Brașov, str. Bolonya-vasut Nr. 9.

- - PROSPECTE - -

despre pompe de apă trimite gratis și franco.

Telefon-Nr. 122.

Zsellér Imre

Atelier artistic pentru specialitate de ferestri de biserică, pictură pe sticlă, pentru părți de sticlă, plumbitor de artă și de mozaic

Budapest, VI., Aréna-ut 124.

Pân' acum s'au făcut în atelierul meu ferestri bisericilor romano-catolice din Bács-Almás, a celei din Nickine, din Grediște, Bácskula și Bodajk, a celei greco-orientale din Ujvidék, la cari mă provoc, ca și la parohii, cari au lucru distins din parte-mi.

Colonia agricolă **HÁMORY** de oțoi de vie din Arad

liferează

soiu curat oțoit pe Riparia-Portalis, de prima calitate, oțoi de rădăcină bogată pentru vin și delicatessă în calitate cea mai bună — și

oțoi de vie

precum și mlădițe de vie cu rădăcină Riparia Portalis

● în ori ce cantitate. ●

Deslușiri detaliate despre prețuri poți primi bucuroș

în casa de sub nrul 3 din strada Deák Ferencz.

Telefon: 229.

Telefon: 229.

Preoții și învățătorii primesc 5% rabat din prețuri.

Első szegedi len-áru damast és műszövőde

Csees Mihály

SZEGED, Tisza Lajos-körút 33.

Recomandă produsele sala proprie de in și damast precum: covoare, ștergare, fugare milieu și toate cele trebuincioase pentru pat. Tot așa haine pentru mireasă, precum lucruri de ajur după plac.

Prețuri moderate, serviciu prompt.

— La rugare prin epistolă mă presint personal. —

Sárga János

:: argintar și pregătitori de obiecte artistice ::

Kolozsvári Mátyás király-tér 12—13.

Telefon nr. 354.

Telefon nr. 354.

Mari deposit în obiecte de biserică, obiecte de argint ciasornice. Bijuteni specialități engleze și franceze s. a.

Plătire în rate favorabile.

Catalog ilustrat de prețuri gratuit și porto francó.]

